

درس چهارم : محرم و نامحرم

احکام روابط زن و مرد را خداوند در قرآن کریم مشخص کرده است و کسی حق دخالت در آن، تحریف و تغییر ندارد. این احکام در سیره و سنت و سفارشات پیامبر (ص) و اهل بیت (ع) واضح و آشکار است و در احکام فقهی مراجع عظام تقلید مرزها و حدود آن را مشخص کرده اند. رعایت نکردن این احکام و تجاوز از این حدود حرام و گناه محسوب می شود و انسان را از سب زندگی قرآنی خارج می کند.

افراط و تفریط در هر امری ناپسند است در این موضوع هم انسان مسلمان نباید دچار افراط و تفریط شود. رعایت واجب و حرام و مستحب و مکروه موجب می شود که انسان به وظیفه خود به نحو احسن عمل کند.

از قرآن بیاموزیم :

۱- سوره نور آیات ۳۰ و ۳۱ حدود نگاه به نامحرم

قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ذَلِكَ أَزْكَى لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ
بِمَا يَصْنَعُونَ ﴿۳۰﴾

به مؤمنان بگو چشمهای خود را (از نگاه به نامحرم) فرو گیرند، و عفت خود را حفظ کنند، این برای آنها پاکیزه تر است، خداوند از آنچه انجام می دهید آگاه است.

وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ

أَوْ آبَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ أَبْنَائِهِنَّ أَوْ أَبْنَاءَ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي أَخَوَاتِهِنَّ أَوْ نِسَائِهِنَّ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ أَوْ التَّابِعِينَ غَيْرِ أُولِي الْإِرْبَةِ مِنَ الرِّجَالِ أَوْ الطِّفْلِ الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا عَلَى عَوْرَاتِ النِّسَاءِ وَلَا يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِنْ زِينَتِهِنَّ وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهُ الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٣١﴾

و به زنان با ایمان بگو چشمهای خود را (از نگاه هوس آلود) فرو گیرند، و دامان خویش را حفظ کنند، و زینت خود را جز آن مقدار که ظاهر است آشکار نمایند، و (اطراف) روسریهای خود را بر سینه خود افکنند (تا گردن و سینه با آن پوشانده شود) و زینت خود را آشکار نسازند مگر برای شوهرانشان یا پدرانشان یا پدر شوهرانشان یا پسرانشان یا پسران همسرانشان یا برادرانشان یا پسران برادرانشان، یا پسران خواهرانشان، یا زنان هم کیششان یا بردگانشان (کنیزانشان) یا افراد سفیه که تمایلی به زن ندارند یا کودکانی که از امور جنسی مربوط به زنان آگاه نیستند، آنها هنگام راه رفتن پایهای خود را به زمین نزنند تا زینت پنهانشان دانسته شود. (و صدای خلخال که بر پا دارند به گوش رسد) و همگی به سوی خدا بازگردید ای مؤمنان تا رستگار شوید. (۳۱)

چند نکته :

۱- منظور اِغْضُ بَصْرٍ چیست ؟

۲- زینتهای ظاهر چیست ؟

۳- محدوده کشف حجاب در نزد محرم چه قدر است ؟

۲- احزاب آیه ۳۲ چگونه با نامحرم حرف بزیم

فَلَا تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ فَيَطْمَعَ الَّذِي فِي قَلْبِهِ مَرَضٌ وَقُلْنَ قَوْلًا مَعْرُوفًا ﴿٣٢﴾

بنابر این به گونه ای هوس انگیز سخن نگوئید که بیمار دلان در شما طمع کنند و سخن شایسته بگوئید.

۳- احزاب ۵۹ نحوه پوشش بالا تنه

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لَأُزَوِّجَكُ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءَ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ
ذَلِكَ أَدْنَىٰ أَنْ يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذَيْنَ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا

ای پیامبر! به همسران و دخترانت و زنان مؤمنان بگو جلبابها (روسری های بلند) خود را بر خویش فرو افکنند، این کار برای اینکه (از کنیزان و آلودگان) شناخته شوند و مورد آزار قرار نگیرند بهتر است و (اگر تاکنون خطا و کوتاهی از آنها سر زده) خداوند همواره غفور و رحیم است.

۴- احزاب ۵۳- حدود ار تباط دو نامحرم در موارد ضروری

وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَاسْأَلُوهُنَّ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ ذَلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ
و هنگامی که چیزی از وسائل زندگی (به عنوان عاریت) از آنها (همسران پیامبر) می خواهید از پشت پرده بخواهید، این کار دلهای شما و آنها را پاکتر می دارد،

نکته :

۱- گرچه نزول این آیه برای زنان پیامبر (ص) است . اما یک حکم است که شامل همه می شود .

۲- گرفتن از پشت پرده ممکن است در هر جایی ممکن نباشد منظور به نحوی که حدود رعایت شود . مثلا دادن کرایه به راننده تاکسی . گرفتن بسته پستی از پستی . گرفتن جنس از مغازه دار و دادن پول جنس و ....

۵- سوره نور - ۳۱- آشکار کردن زینتهای پنهان ممنوع

...وَلَا يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِنْ زِينَتِهِنَّ وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَ
الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

آنها هنگام راه رفتن پایهای خود را به زمین نزنند تا زینت پنهانشان دانسته شود. (و صدای خلخال که بر پا دارند به گوش رسد) و همگی به سوی خدا بازگردید ای مؤمنان تا رستگار شوید.

۶- سوره نور - آیه ۵۸ - حفظ حریم داخل خانه

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِيَسْتَأْذِنَكُمْ الَّذِينَ مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ وَالَّذِينَ لَمْ يَبْلُغُوا الْحُلُمَ مِنْكُمْ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ مِنْ قَبْلِ صَلَاةِ الْفَجْرِ وَحِينَ تَضَعُونَ ثِيَابَكُمْ مِنَ الظَّهِيرَةِ وَمِنْ بَعْدِ صَلَاةِ الْعِشَاءِ ثَلَاثُ عَوْرَاتٍ لَكُمْ لَيْسَ عَلَيْكُمْ وَلَا عَلَيْهِمْ جُنَاحٌ بَعْدَهُنَّ طَوَافُونَ عَلَيْكُمْ بَعْضُكُمْ عَلَى بَعْضٍ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ الْآيَاتِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٥٨﴾

ای کسانی که ایمان آورده اید باید بردگان شما و همچنین کودکانی که به حد بلوغ نرسیده اند در سه وقت از شما اجازه بگیرند: قبل از نماز فجر، و در نیمروز هنگامی که لباسهای (معمولی) خود را بیرون می آورید، و بعد از نماز عشاء، این سه وقت خصوصی برای شما است، اما بعد از این سه وقت گناهی بر شما و بر آنها نیست (که بدون اذن وارد شوند) و بر گرد یکدیگر طواف کنید (و با صفا و صمیمیت به یکدیگر خدمت نمائید) اینگونه خداوند آیات را برای شما تبیین می کند و خداوند عالم و حکیم است.

نکته مهم :

وقتی توجه مسائل عفاف در داخل خانه بین محارم این قدر مهم است مشخص است که بیرون از خانه و ارتباط بین نامحرمان چقدر باید مورد توجه باشد

حضرت زهرا (س) و مرد نایینا

امام موسی بن جعفر به نقل از امیرالمؤمنین ، علیّ (علیهما السلام) حکایت می فرمایند روزی حضرت زهراء (علیها السلام) نزد پدرش ، رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلّم) بود، که مردی نایینا وارد شد؛ و حضرت فاطمه (علیها السلام) خود را مخفی کرد. هنگامی که مرد نایینا خارج شد، حضرت رسول (صلی الله علیه و آله و سلّم) اظهار داشت :

« ای فاطمه ! با این که می دانستی ، او نایینا است و تو را نمی بیند، با این حال چرا پنهان شدی ؟»

پاسخ داد: «بلی ، او نایینا بود ولی من که بینا بودم و چشم داشتم .»

و سپس افزود: «همان طوری که مرد نباید به زن نامحرم نگاه کند، زن هم نباید به مرد نامحرم نگاه نماید، علاوه بر آن ، از اندام زن ، بوئی تراوش می کند که نباید نامحرم نزدیک او قرار گیرد.»

حضرت رسول (صلی الله علیه و آله و سلّم) فرمود: «به راستی که تو پاره تن من هستی.» (۱).

پی نوشت :

(بحار، ج ۴۳، ص ۹۱ و ریاحین الشریفه، تالیف شیخ ذبیح الله محلاتی، چاپ اسلامیة تهران، ج ۱، ص ۲۱۶ و منتهی الامال، ص ۱۶۱ و ۱۶۲ به نقل از همان، ص ۲۶).

به راستی اگر این یک پیام را زنان جامعه عمل کنند و در برابر نامحرمان از خود نمائی دست بکشند و خود نیز از نامحرم گرائی پرهیزند، جامعه در چه سطحی از نزاهت و طهارت باقی می ماند.

سوالات این درس :

- ۱- منظور از غضّ بصر که در آیات ۳۰ و ۳۱ سوره نور آمده است چیست ؟
- ۲- منظور از زینتهای ظاهر که پوشاندن آن واجب نیست چیست ؟
- ۳- محارم یک زن چه کسانی هستند و در کدام آیه قرآن مشخص شده است ؟
- ۴- جلباب چگونه پوششی است و در کدام آیه قرآن آمده است ؟
- ۵- مفهوم این عبارت از آیه ۳۱ سوره نور « وَلَا يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِنْ زِينَتِهِنَّ » چیست ؟
- ۶- از آیه ۵۸ سوره نور کدام دستور عفاف اسلامی برداشت می شود ؟
- ۷- پیام داستان حضرت فاطمه (س) و مرد نابینا چیست ؟